

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Бойко Пенчев Пенчев, СУ „Св. Климент Охридски“, научно направление 2.1. Филология, История на българската литература
върху научните трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност доцент по професионално направление 2.1. Филология, обявен от Нов български университет в „Държавен вестник“, бр. 109 от 21.12.2021 г. с единствен кандидат гл. ас. д-р Биляна Радославова Курташева

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет

От предложените справки е видно, че гл. ас. д-р Биляна Курташева изпълнява минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет.

II. Изследователска (творческа) дейност и резултати

1. Оценка на монографичния труд на д-р Биляна Курташева „По ръба на сравнението. Яворов и Ролинг Стоунс и други не/възможни интертекстове“ („Жанет-45, 2018 г.)

Предложеното изследване изпробва възможностите на междутекстовия подход, като съполага различни, привидно „несравними“ текстове от българската и световната литератури. Курташева извежда генеалогията на интертекстуалния подход от теорията за смъртта на Автора (Барт) и за авторската функция като инструмент на контрол върху дискурса (Фуко), след което проследява неговото практикуване от страна на Никола Георгиев. Интертекстуалността е видяна като възможност за освобождаване не само от Автора с неговата биография, идеи, интенционалност, но и от дисциплинарното поле на традиционното литературознание, изградено върху Автора и връзката му с историята на нацията и националния „дух“ или „съзнание“. Така интертекстуалността в изследването на Биляна Курташева се мисли не просто като успоредяване на текстове, а като отваряне към контексти, за които традиционното литературознание е сляпо. „Контекстът“, за да сработи като херменевтичен инструмент, също трябва да бъде структуриран от тълкувателя като текст.

Големият залог на избора от изследователката подход е намирането на нов тип полагане на литературата в социалното поле отвъд сигурните институционални опори на канона. С ясно съзнание за предизвикателствата на избраната теоретична и методологическа парадигма Биляна Курташева пише на с.14, че всеки от нейните анализи „поема междутекстови и интерпретативни рискове, за да отвори нови пространства за мисленето на литературата, но и чрез литературата тук и сега“. Макар и по дискретен и неафиширан начин, тълкуванията на Биляна Курташева всъщност дават нов поглед не просто към литературата, а чрез литературата към някои болезнени културно-политически проблеми на нашето съвремие.

Интертекстуалният подход на Биляна Курташева, при едно така широко разбирано понятие за интертекстуалност, води до налягане на отношенията между „локално“ и „глобално“, между „малки литератури“ и „световна литература“. Всъщност междутекстовият анализ дава възможност за пресичания и засрещания, които културните йерархии и асиметриите в полето на литературното производство обикновено не позволяват. Както казва самата авторка, „интертекстуалността може да придаде междинност, средищност дори на периферията (каквато сме)“ (с. 168). Този подход позволява например зад „Алхимици“ на К.Павлов да се провидят сенките на Ницше и Достоевски, а зад „Ад“ на Гео Милев – Лондон и метрополисът на модернизма. Биляна Курташева разглежда интертекстуалността в различни аспекти. Специално внимание е отделено на политиките на превода, например при чуждоезичните издания на българска литература, осъществявани отвъд и най-вече в пределите на Народна република България. Други части на изследването предлагат интересен подход към проблема за „световната литература“. На базата на интертекстуалния анализ Биляна Курташева изгражда един специфичен модел на „световна литература“, събиращ приказките за зли мащехи и романите на Боланьо. Своего рода „текст“, с който литературните текстове влизат в продуктивни напрежения, се оказва и теорията – Деридата става контекст или граница за поезията на Силвия Плат, а фигурите на Дора Габе и Елисавета Багряна биват пречупени през концепцията за майцеубийството (и неговото парадоксално преодоляване) на Миглена Николчина. Работата показва как интертекстуалността може да бъде анализирана и като репертоар от образи и фигури, преминаващи през текстовете на различни автори (лелите в поезията на 90-те) или един и същи автор (дървото в стихотворенията на Иван Цанев).

Биляна Курташева не изоставя и една от трайните си изследователски теми – антологите и антологизиращите стратегии, като чрез проследяване на еднообразните вариации върху темата за смъртта в първите поетически антологии след 1944 г. разкрива поетическата непродуктивност на идеологизираната поезия. В тази част от изследването се разкрива начинът, по който идеологическата униформеност реже и стеснява възможните препратки и „родства по избор“ пред поетите, или пък тривиализира интертекстуалния диалог, превръщайки позоваванията на Ботев в несъзнателна пародия. Имплицитният извод на изследването е, че идеологията сработва като своеобразна „анти-интертекстуалност“, опитваща се да затвори творбата в пропагандния режим на употреба, което обаче води до загуба на художествени качества.

Като цяло изследването „По ръба на сравнението“ предлага разнообразие от подходи и открива множество от продуктивни гледни точки, анализиращи начина, по който възприемаме литературата и нейното функциониране в света. Едно заключение би допринесло да се очертаят по-ясно перспективите и възможностите, които изследването разкрива.

2. Други публикации

Гл. ас Биляна Курташева е предложила за настоящата процедура освен изследването „По ръба на сравнението“ още 14 свои текста, като 4 от тях присъстват в книгата, а

останалите са напълно отделни изследователски работи. Прави впечатление, че голяма част от тези публикации са на чужди езици, публикувани са в престижни издания, например индексираният в "Web of Science" том „*Bulgarian Literature as World Literature*“. В част от публикациите виждаме продължение на интереса на Биляна Курташева към антолозиите – поле, в което тя се наложи като безспорен авторитет с докторската си дисертация. Такива са статиите „Anthology Anxieties: Maturity and Mystification“ във вече споменатия сборник за българската литература като световна, „Générations et canon dans la littérature bulgare des années 1920: guerre des anthologies, conflit entre jeunes et jeunes“ от сборника *Générations de la rupture dans les Balkans et en Turquie au XXe siècle*, *Slavica Occitania*, 52, 2021, безспорно приносната статия „Подир „Сянката на Балкана“. Нови разкрития около немската връзка в английската антология на Славейков“, статията „Залогът на месеците: Богомил Райнов и „революционният календар“ в следдеветосептемврийската книжнина“, посветена на едно малко известна книга на Богомил Райнов от 1947 г., статията „Как би изглеждала една антология на българската поезия, съставена от Иван Богданов“. В тези текстове Биляна Курташева надгражда наблюденията си върху антолозиите и начина на тяхното функциониране в литературното поле и създава нещо като разгърнат интертекст върху прочутото Далчево изказване, че „антологията е форма на критика“. В линията на интертекстуалните успоредявания се вписва статията на Курташева от учебника по литература за 12 клас за модула „Диалогични прочити“, в която се прави междутекстов прочит на „Даровете на вълхвите“ на О’Хенри и „О, Хенри“ на Георги Господинов. Това адаптиране на междутекстовия тип анализ за нуждите на ученическата аудитория е пример за съвременен подход към литературата, разчупващ стереотипите и школската рутина.

3. Цитиране от други автори.

Биляна Курташева има 4 цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране и още 7 в нереферирани списания с научно рецензиране, като всички цитирания са от утвърдени учени в статии с приносен характер.

4. Оценка на резултатите от участие в изследователски и творчески проекти и приложение на получените резултати в практиката.

Биляна Курташева е печелила конкурси за изследователски проекти към центъра Institut für die Wissenschaften vom Menschen (IWM), Vienna (2017 г.) и към Центъра за академични изследвания (CAS), София (2013 г.). Резултатите от проектите са интегрирани в научно-изследователската ѝ продукция.

III. Учебна и преподавателска дейност

1. Аудиторна и извън-аудиторна заетост, работа в електронния обучителен модул "MOODLE – НБУ", осигуряване на студентски практики и стажове, работа със студенти и докторанти.

Гл.ас. Биляна Курташева е преподавател с пълна аудиторна натовареност в Департамента по нова българистика към НБУ, води литературоведски и практически

курсове. Курсовете ѝ са снабдени с електронни ресурси, например в Moodle НБУ за курс CREM012 Есето – новият пан-жанр (от Монтен до Дерида), МП „Творческо писане”.

Като главен редактор на сп. „Следва” гл. ас. Биляна Курташева активно работи със студенти и докторанти върху техни работи за публикация в списанието. Във всеки от излезлите досега 42 броя от 2000 г. насам има най-малко по 2 текста от студенти или докторанти.

2. Оценки от анкетите на студентите.

Студентските анкети показват висока степен на одобрение на преподавателската работа на гл. ас. Биляна Курташева.

IV. Административна и обществена дейност

1. Участие в колективни органи на управление на НБУ.

Гл. ас. Биляна Курташева е член на Съвета на Департамента по нова българистика към НБУ.

2. Обществена активност.

Работата на Биляна Курташева като дългогодишен редактор на сп. „Следва“, както и участието ѝ в различни обществени инициативи и културни проекти я прави разпознаваема фигура в академичното и културното публично пространство.

3. Привличане на студенти в програмата.

Като член на Съвета на департамент „Нова българистика“ гл. ас. Биляна Курташева е постоянно ангажирана с привличането на нови студенти и е допринесла за повишения интерес към програмите на Департамента.

V. Лични впечатления от кандидата

Познавам Биляна Курташева като отдаден на литературата учен и интелектуална фигура, посветила се на каузата да удържа социалната значимост на художественото слово.

Заклучение

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, давам своята **положителна оценка** и препоръчвам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Академичния съвет на НБУ за избора на гл. ас. д-р Биляна Радославова Курташева на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.1. Филология.

6.05.2022 г.

доц. д-р Бойко Пенчев

София